

SUDAN:

**INFORMASJON
HISTORIER
BØNNER**

Innhold

FORORD	3
INFORMASJON	
Stein Erik Horjen: Afrikas lengste krig	4
STEMMER FRA SUDAN	
Enoch Tombe: Introduksjon til Tiår mot vold: Bygg freden!	7
Haruun L. Ruun: Påskebetragtning	9
STEMMER FRA NORGE	
Bjørn Øyvind Fjeld: Afrikansk kvinne med tro, håp og kjærlighet	10
Berit Øksnes Gjerløw: Utvidet horisont	12
Bente Elton Jakobsen: Fellesskap – som medarbeidere i Guds rike	13
Jan Otto Kvalheim: Amabile (Hun som er verd å elske)	14
Øivind Stabrun: Banat Local Church og Lilleborg menighet	16
Øystein Wang: Utblikk mot Sudan	18
Jorunn Wendel: Mitt møte med Sudan og menneskene der	19
BØNNER	20

Forord

Søndag 4. februar 2001 ble Kirkenes Verdensråds (KV) "Decade to Overcome Violence" (DOV) lansert i Berlin. KV har hatt et langt og stort engasjement for rettferdighet, fred og skaperverkets bevarelse. Flere av kirkene i Norge har deltatt i dette arbeidet, både her hjemme og ved samarbeid og engasjement i andre land.

Hovedkomitéen for Tiår mot vold: Bygg freden! i Norge har valgt Sudan som et spesielt fokus for det internasjonale engasjementet. Forbindelsene mellom Sudan og Norge har lenge vært sterke, blant annet har Kirkens Nødhjelp hatt mange medarbeidere i Sudan.

Det er flere grunner til at nettopp Sudan er valgt:

- i landet foregår den kanskje mest blodige konflikten i verden i dag
- landet har opplevd krig mer eller mindre vedvarende i 40 år
- de andre landene i Afrika ønsker også å fokusere på Sudan-situasjonen

I dette heftet kan du lese mer om Sudan og om den kontakten Kirkens Nødhjelp og Norges kristne råd har hatt med kirker i Sudan.

Med denne innsatsen for Sudan ønsker vi å knytte sammen den politiske virkeligheten med et åndelig engasjement.

The Church can do something...
The Church will do something...
...so let's get busy!

Oslo, mai 2002

Ørnulf Steen
Generalsekretær
Norges kristne råd

Knut Refsdal
Prosjektleder
Tiår mot vold

Afrikas lengste krig

Stein Erik Horjen,
spesialrådgiver, Kirkens Nødhjelp

I 1983 brøt borgerkrigen ut i Sudan, etter bare 11 års fredsperiode siden uavhengigheten i 1956. Fredsavtalen, som Kirkens Verdensråd fikk forhandlet fram mellom partene i 1972, skulle likevel vise seg å bli kortvarig. Misnøyen med myndighetene vokste blant folket i sør, og dette kulminerte i at oberst John Garang i den sudanske hæren deserterte og samlet en hær under navnet Sudan People's Liberation Army (SPLA).

Man regner med at borgerkrigen de siste 19 årene har krevd over 2 millioner menneskers liv, og at like mange har måttet flykte fra landet. Inne i Sudan lever 4 millioner på flukt, de fleste under forferdelige forhold i ørkenområder rundt de store byene i nord. Bare rundt hovedstaden Khartoum bor det nesten 2 millioner internt fordrevet. De internasjonale hjelpeorganisasjonene og FN har ikke glemt Sudan, men all hjelpen som er fraktet inn har bare kunnet løse den kortsiktige nøden. De grunnleggende årsakene til folkets lidelser står fortsatt igjen å løse.

Hva er det man kriger om?

Årsakene til krigen i Sudan er mange, og bildet er komplisert. Den viktigste forklaringen finner vi i historien og i selve befolkningssammensetningen.

De arabiske stammene i det nordlige Sudan har i århundrer utbyttet de afrikanske stammene i sør gjennom slavehandel og stadige trakasseringer. Dette er det rasistiske elementet i konflikten, som har gjort at folket i sør har reist seg mot det økonomisk og militært overlegne nord. Kravet om politisk selvbestemmelse og demokratiske rettigheter er viktig for opprørsbevegelsen i sør.

Da Sudan ble uavhengig fra det britisk-egyptiske kolonistyre i 1956, opplevde mange sudanere at de ble lurt til å inngå i en kunstig allianse med araberne i nord. Mange ønsket en egen stat i sør, og den politiske ordningen som ble innført var i hvert fall uakseptabel for befolkningen i sør.

Det er også klare religiøse motiver i konflikten. Størsteparten av befolkningen i nord er muslimer, og folket i sør, som er kristne eller tilhører tradisjonelle afrikanske religioner, finner seg ikke i å måtte leve i en islamsk stat med tvungen islamisering, sharialover og islamsk rettspraksis.

Vi kommer heller ikke utenom de økonomiske perspektivene for å forstå krigen i Sudan. Kampen om naturressursene har vært der hele tiden, men siden kommersiell oljeproduksjon skjøt fart fra 1999 har dette blitt den kanskje viktigste drivkraften for krigen. Oljefeltene som ligger i sør kontrolleres av regjeringen, men det svarte gullet pumpes gjennom en 1600 kilometer lang oljeledning til utskipping ved Port Sudan i nord.

Sudan har mer enn olje. Landet er rikt på mineraler og kunne vært afrikansk kornkammer, om ikke krigen hadde skapt mer ødeleggelse og fattigdom enn velstand og utvikling. Nevnes bør også den viktige rollen Nilen spiller. I Khartoum møtes den Blå Nilen som kommer ned fra fjellene i Etiopia og den Hvite Nilen som flyter fra kildene i Uganda gjennom verdens største våtmarksområde i Sør-Sudan, og fra hovedstaden renner den videre mot Egypt og ut i Middelhavet. Befolkningen i Egypt vokser og vann er i ferd med å bli en knapp ressurs. I Kairo ønsker man ikke at enda en afrikansk stat med rettigheter i forhold til Nilen skal etableres. Det er altså også regionale politiske motiver inne i denne konflikten.

Flere kompliserende faktorer

Dette er hovedbildet av krigens konfliktlinjer, men bildet er egentlig mye mer sammensatt. For det første har folket i sør aldri vært forent. SPLA har hele tiden vært dominert av Sør-Sudans største stamme, Dinka, og i en splittelse av SPLA i 1991 brøt blant annet Nuerfolket ut og dannet egne frigjøringsbevegelser. Nuerne bor i Upper Nile, den nordvestlige provinsen av Sør-Sudan, og i dette området har man hatt flere ulike stammer og mange ulike militære fraksjoner i innbyrdes strid. Noen av disse har også vært alliert med regjeringen i nord i perioder. Disse lokale krigene har for mange sudanere vært mer ødeleggende enn den store konflikten mellom nord og sør. Det siste året har det imidlertid skjedd mange lokale fredsavtaler som har forent størsteparten av folkene i sør. Det sudanske kirkerådet i sør, New Sudan Council of Churches (NSCC), har tatt initiativ til og drevet det meste av dette forsoningsarbeidet.

Dessuten er heller ikke befolkningen i nord samlet. Flere store politiske muslimske partier i Khartoum har faktisk også vært alliert med SPLA, og noen er framdeles med i det som kalles National Democratic Alliance (NDA). Befolkningen i Vest-Sudan, mot grensen til Tchad, og i øst mot grensen til Eritrea har også kjempet mot dominansen fra hovedstaden. Noen av disse har vært med i NDA.

Det er heller ikke riktig å si at det de afrikanske kristne og arabiske muslimene som kjemper mot hverandre. I store områder i sør finnes det mange afrikanske muslimer som har alliert seg med sine afrikanske kristne søsken mot det fundamentalistiske muslimske styret i nord, selv om det er deres trosbrødre de kjemper mot. Heller ikke i nord har alle tradisjonelt vært muslimer. En forholdsvis betydelig minoritet er koptisk-ortodokse kristne, og har sin tilhørighet til den store koptiske kirken i Egypt. Og slik kunne vi fortsatt om vi skulle ha forsøkt å forklare alle spenningene og alle motivene i denne konflikten i Afrikas største land.

Hvorfor blir det ikke fred?

Begge parter har innrømmet at krigen ikke kan vinnes. SPLA kontrollerer i dag størsteparten av Sør-Sudan, men ikke områdene rundt de tre største byene. Regjeringen er overlegen teknologisk, og har ikke minst brukt den nye oljerikdommen til å finansiere nye jagerfly, kamphelikoptre, stridsvogner og kraftigere raketter. For tiden har de også kontroll over de viktigste oljefeltene, selv om flere utenlandske operatører har måttet trukket seg ut på grunn av manglende sikkerhet. Likevel vil aldri regjeringen klare å kontrollere de enorme landområdene i sør. Og selv med de strategiske alliansene som SPLA har inngått, vil de heller aldri klare å overvinne regjeringshæren.

På tross av at ingen av partene kan vinne krigen, fortsetter den og skaper enda mer ødeleggelse for sivilbefolkningen. Og enda flere familier mister sine unge menn i denne meningsløse krigen. Med så mye lidelse og et så håpløst framtidsperspektiv, hvorfor blir det ingen løsning?

Verken regjeringen i Khartoum, SPLA eller noen annen opprørsbevegelse har noen demokratisk basis. En politisk leder er derfor først og fremst en militær leder, og krigens utvikling er dessverre blitt den viktigste politiske prosessen. Politiske avtaler som inngås på kryss og tvers (og vi snakker her om svært mange, til dels forvirrende og etter en tid ofte brutte avtaler) er i første rekke militærstrategiske allianser. Folket blir ikke spurt, men må bære de grusomme omkostningene.

Man skal heller ikke overse de tilsynelatende uoverstigelige motsetningene mellom "søringer" og "nordinger". Mistilliten er så dyp og grunnfestet i historien at en forsoningsprosess er et svært vanskelig arbeid. Mangelen på en sivil plattform for det sudanske folket betyr også at den grunnleggende fredsprosessen blir fraværende.

Dessuten er det et regionalt politisk spill med motstridende interesser involvert, hvor det kan se ut som om flere av nabolandene har mer å tjene på krig enn en fredsløsning. Vi har allerede nevnt Egypt, som for alt i verden vil unngå en politisk løsning som kan føre til større selvstendighet i Sør-Sudan. Kenya er hovedbasen for det internasjonale hjelpearbeidet, og har tjent enorme summer på nødhjelpstrafikken gjennom landet. En tid var flystripa i den lille byen Lokichokio i Nord-Kenya Afrikas mest trafikkerte flyplass! Etiopia og Eritrea har hatt sin krig og sine innbyrdes problemer. Mens Mengisturegimet i Etiopia en gang var SPLAs viktigste støttespiller, er dagens etiopiske regime en av Sudans viktigste handelspartner.

På tross av landets enorme naturrikdommer, er Sudan også et av verdens fattigste land. Folk strever med å overleve, mangler utdanning og har dårlig tilgang til elementære helsetjenester. I denne situasjonen er det vanskelig å mobilisere sterke politiske bevegelser som kan skape en annen utvikling i landet. En fredsløsning ville også bety at for eksempel oljerikdommene måtte fordeles på en helt annen måte enn slik det er i dag.

Det er også et problem at krigen stort sett foregår milevis fra der flertallet av landets rundt 30 millioner innbyggere bor. Man merker ingen ting til krigen i Khartoum. Der er det nesten som om den skulle ha foregått i en annen kant av Afrika. Den internasjonale oppmerksomheten er også lav, og mange av de mest grusomme overgrepene foregår i områder uten særlig kontakt med utenverdenen. Krigen kan derfor pågå uten at verdenssamfunnet reagerer sterkere.

Forsøk på å lage fred

Kirkene er kanskje den viktigste sivile stemmen for folket i sør. I tillegg til det suksessfulle fredsarbeidet som NSCC har drevet, jobber også kirkerådet i de regjeringskontrollerte områdene, Sudan Council of Churches, for å mobilisere en fredsprosess på grasrota. Flere kvinnegrupper har også vært aktive i fredsbyggende aktiviteter, ikke minst i et samarbeid på tvers av de etniske og religiøse skillelinjene.

Det finnes også en storpolitisk fredsprosess som har vart mer eller mindre siden 1993 i regi av nabolandene Kenya, Uganda, Etiopia og Eritrea i den regionale organisasjonen IGAD. En internasjonal vennelandsgruppe til IGAD forhandlingene er etablert, hvor Norge deler formannsvervet med Italia. Andre viktige land som har presset på for å få til en fredsløsning er USA og Storbritannia. Samtidig har to andre naboland, Libya og Egypt, fremmet sitt fredsforslag.

Både Egypt, Libya og IGAD-landene er nok interessert i at det blir fred i nabolandet, men samtidig settes det inn begrensede ressurser for at dette kan oppnås.

Etter 11. september har det paradoksalt nok blitt åpnet et vindu på gløtt, en mulighet for fred. Sudan, som allerede stod på listen over land som støtter terrorisme, var svært ivrige med å overbevise USA om at de ikke lenger ønsket å ha dette stempelen. Sudan, som både fryktet amerikanske angrep, og som har gjort seg avhengige av internasjonalt samarbeid innenfor oljeproduksjonen, har i lengre tid ønsket å framstille seg mer som et demokratisk land enn som en muslimsk stat.

Forhandlinger det siste halve året har ført til en begrenset fredsavtale i Nubafjellene, omtrent midt i landet, åpning for en internasjonal granskningskommisjon omkring påstandene om fortsatt slaveri i landet, samarbeid mellom partene for å muliggjøre en storstilt kampanje for poliovaksinering og en avtale mellom partene om å avstå fra angrep rettet mot sivile. Disse eksemplene, hvor også Norge spiller en viktig rolle, har ikke forhindre at kampene på slagmarken i andre deler av landet faktisk har økt i styrke, men er samtidig eksempler på at det finnes muligheter for å kunne få til løsninger om bare det internasjonale samfunn presser partene hardt nok.

Fred i Sudan synes fortsatt langt fram, men den dagen freden kommer vil det virkelig krevende fredsbyggende arbeidet starte. Kirkens Nødhjelp er den organisasjonen som har lengst erfaring fra arbeid i Sudan, og er sammen med Norges Kristne Råd en viktig støttespiller for kirkene i Sudan. I en felles erklæring har de forpliktet seg til å stå sammen med sine kristne søsken helt til freden kommer – og videre på veien derfra.

Introduksjon til Tiår mot vold: Bygg freden!

*Enock Tombe Stephen,
generalsekretær, Sudan Council of Churches*

"Gjengjeld ikke ondt med ondt, legg vinn på å gjøre det som er rett for alle mennesker. Hold fred med alle, om det er mulig, så langt det står til dere. Ta ikke hevn, mine venner, men overlatt straffen til Gud. For det står skrevet: Straffen hører meg til, jeg skal gjengjelde, sier Herren. Men det står også: Er din uvenn sulten, så la ham få mat, er han tørst, så la ham få drikke. Gjør du det, samler du glødende kull på hans hode. La deg ikke overvinne av det onde, men overvinn det onde med det gode" (Rom 12:17-21)

Introduksjon

Mange kristne, spesielt unge, blir konfrontert med situasjoner preget av vold og lidelse. Majoriteten av våre unge i Sudan er involvert på begge sider i den pågående borgerkrigen. De har påført andre lidelse og de har opplevd vold fra den andre parten. Krig er en form for vold som vanligvis kalles politisk vold.

Det er også andre former for vold: Sosial vold som den som blir påført kvinner (Joh 8:1-11) og barn (2 Mos 1:15-22), økonomisk vold (Matt 18:23-35) og religiøs vold som for eksempel forfølgelse av kristne (Matt 5:9-12). Det finnes også vold mot naturen som for eksempel ødeleggelse av naturressurser som skoger eller forurensning av vann og luft.

Det store spørsmålet er hvordan kristne skal svare på disse formene for vold. Det er derfor nødvendig å se på alle formene for vold sammen framfor å fokusere på noen deler fordi vi alle kan være involvert i en eller annen form for vold. Vold er alle former for ondskap. Dessverre gir ikke Bibelen oss noen entydige instruksjoner for hvordan vi skal hankses med volden.

Vi skal se på teksten fra romerbrevet for å lære noe fra de første kristne.

Overvinn det onde med det gode

Paulus oppfordret de kristne til ikke å ta hevn, men til å overlate hevnen til Gud (Rom 12:19). Han formante de kristne til å gjøre godt mot sine fiender ved å gi mat når noen var sultne eller vann når noen var tørste (Rom 12:20). Det Paulus sier stemmer overens med Jesu lære om hevn (Matt 5:38-42) og om å elske sine fiender (Matt 5:43-45).

Til tross for disse nevnte bibelstedene om ikkevold, er det også bibelske tekster som synes å støtte vold. Eksempler er fra da Jesus rensket templet (Matt 21:12ff) og hans utsagn om at han ikke hadde kommet for å bringe fred, men sverd (Matt 10:34ff). Derfor er det en stadig pågående debatt blant kristne om hvordan det bibelske materialet om vold og ikkevold skal forstås.

Mange kristne inntar sitt standpunkt i forhold til den situasjonen de møter snarere enn hva Guds vilje forventer av dem. Noen vil til og med gå til det skrittet å sitere Skriften for å rettferdiggjøre deres involvering i vold. Dette kan være situasjonen for mange kristne i Sudan. Jeg har hørt noen sørsudanesiske kristne sitere Jesaja 18 som en referanse til den pågående borgerkrigen i Sudan.

Noen kristne inntar det standpunktet at vold kan sees på som en siste utvei for å beskytte de svake og for opprettholde rettferdighet og fred. Spørsmålet som gjenstår å svare på, er hvordan dette skal avgjøres og av hvem. Jeg støtter ikkevoldelig handling framfor vold. Det stemmer overens med den veien til korset som vår Herre Jesus Kristus fulgte. Han lærte oss å følge ham gjennom selvfornektelse og selvpoppofrelse helt til slutten (Matt 10:37-39).

Tiår mot vold: Bygg freden!

"Vold er like gammelt som menneskets eksistens. Den berører alle samfunnsområder. Den er i våre familier, i våre strukturer, i våre kirker, i våre nabolag og i oss selv. Når vold har blitt et globalt fenomen så har problemet fått en ny dimensjon og en ny nødvendighet. Den voksende bølgen av global vold truer miljøet og oppsluker hvert samfunn. Den todelte verden er borte, men kriger fortsetter med økende hyppighet. Etniske, nasjonale og religiøse fordommer utløser

voldelige konflikter og hat ødelegger samfunn. Vold berører også teologien, vår spiritualitet og vår selvforståelse som kristne og som kirker.”

Denne beskrivelsen av vold er hentet fra en rapport lagt fram for Sentralkomiteén i Kirkenes Verdensråd til dens møte i Potsdam i februar 2001. Vold blir her definert som grov makt, fysisk, emosjonell eller åndelig, med den hensikt å gjøre skade. ”I korthet betyr det aggresjon som primært kan være forårsaket av frykt, hat, urettferdighet, usikkerhet og fordommer,” heter det i rapporten.

Sentralkomiteén i Kirkenes Verdensråd har lansert tiåret ”i en ånd av anger fordi vi som kristne har vært blant dem som har forårsaket eller rettferdiggjort vold. Vi kjenner også vold som ofre for den og vi takker Gud for det trofaste vitnesbyrd fra kristne martyrer.” FN har også proklamert årene 2001-2010 som et tiår for fredskultur og ikkevold for verdens barn. Tilnærmingene til dette tiåret er litt ulike, men målet er det samme for de to tiårene.

Noen av de praktiske skrittene som er anbefalt av Kirkenes Verdensråd er listet opp i en uttalelse fra Sentralkomiteén i løpet av møtet i Potsdam. Jeg siterer dem nedenfor. ”Kirker og økumeniske organisasjoner kalles til:

- å være og å bygge fellesskap av fred basert på sannhet
- å uttrykke anger for vår deltakelse i vold
- å arbeide sammen for fred, rettferdighet og forsoning som et synlig tegn på kirkenes enhet i liv og vitnesbyrd
- å analysere ulike former for vold og hvordan disse er bundet sammen
- å engasjere oss i teologisk refleksjon for å overvinne volden
- å utvikle kreative tilnærminger til fred ved å bygge allianser med ulike kristne tradisjoner, lokalsamfunn, andre organisasjoner og andre mennesker av god vilje
- å lede kirkene til livsbekreftende og forvandlende handlinger
- å stå sammen med ofre for vold og forsøke å styrke dem som systematisk lider som en følge av vold
- å handle i solidaritet med de som arbeider for rettferdighet, fred og skaperverkets integritet

Situasjonen i Sudan

På møtet i Potsdam ble jeg bedt om å forplikte meg på vegne av Sudan til å arbeide for tiåret, ved å liste opp noen former for vold som særlig utfordrer oss i Sudan. Jeg noterte ned følgende former for vold og måter å overvinne dem på:

- Sosial vold: Familieproblemer som mishandling av kvinner og barn. Dette skal overvinnes gjennom ”utdanning” i kristent familieliv
- Politisk vold: Den pågående borgerkrigen kan opphøre ved fredsbygging, forsoning og utvikling av demokratiske prosesser i samfunnet (der alle er med på å fatte avgjørelser, ikke bare noen få)
- Økonomisk vold: Reduksjon av fattigdom gjennom rettferdig fordeling av ressurser
- Religiøs vold: Mekling i interne kirkelige konflikter og interreligiøs dialog med muslimer

Paulus sier i Rom 12:18: ”Hold fred med alle, om det er mulig, så langt det står til dere.” La oss derfor starte med oss selv og stå sammen med andre for å overvinne vold gjennom aktiv ikkevoldelig handling.

Påskebetragtning

*Haruun L. Ruun,
generalsekretær, New Sudan Council of Churches*

Sammen med kristne over hele verden deltar vi i feiringen av påskens glede. Historien om hva som skjedde i påsken er kjent og vi gleder oss i vissheten om at Guds vilje er manifestert blant mennesker i Jesus, vår Herre. Vi kjenner historien så godt at vi av og til kanskje mister fokuset på det store dramaet som skjedde i forbindelse med Guds forvandlende inngripen i menneskehetens historie.

Jesus, mennesket, var så engasjert i dette dramaet at hans angst og tvil omkring utfallet er svært tydelig i skriftene. Jesus sørget. Han var lei seg. Han til og med fryktet. Men han følte at hans oppdrag måtte fullføres: "Min Far! Kan ikke dette beger gå meg forbi" (Matt 26:42) Men hans respons var å fornye sin tro og sin hengivenhet til Gud, sin far: "...men må jeg drikke det, så la din vilje skje."

I den mørkeste time ropte Jesus ut: "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?" (Matt 27:46). Og Guds vilje seiret. Fra det onde, kom det noe godt. Fra nederlaget, kom seieren. Fra fangenskap, kom frigjøring. Fra død, kom det evige livet. Guds vilje seiret – den gang! Guds vilje seirer – nå! Guds vilje skal seire – alltid!

Folket i Sør-Sudan er undertrykt. Kristne i Sudan er forfulgt. Folk blir drevet bort fra sine hjem og land. Deres rettigheter, arv og liv blir utbyttet, plyndret og ødelagt. Vi roper ut med profetene: Hvor lenge, Herre? La dette bitre beger gå oss forbi! Det er mange som spotter oss. Hvor er vår tro? Hva er vårt håp?

Vårt håp er i Guds kjærlighet, i Jesu Kristi nåde og i fellesskapet med Den Hellige Ånd. Vår bønn er den samme som Jesu bønn: "Kan ikke dette beger gå meg forbi, men må jeg drikke det, så la din vilje skje."

Takk, Jesus, for det eksemplet du har vist oss om å holde fast ved troen og være hengitt til din vilje. Vårt håp er i Jesus Kristus.

Vi er takknemlige for alle samarbeidspartnere som ber for og med oss, som støtter oss og som holder oss oppe i troen og håpet mens vi forsøker å leve i tråd med Guds vilje. Vi takker Gud for dere og for deres oppmuntringer mens vi gjennomlever mørke tider og holder fast ved løftene om Guds seier, påskehistorien.

Afrikansk kvinne med tro, håp og kjærlighet

*Bjørn Øyvind Fjeld,
pastor/rector, Det norske misjonsforbund*

- Jeg takker Gud for alt han har gjort i mitt liv, sier Hanna, mens ansiktet lyser opp i et stort smil. Hun gir sitt vitnesbyrd under en morgengudstjeneste på et seminar som fant sted i Moshi, Tanzania midt i februar måned 1999. Seminaret var for pastorer og kirkeledere fra Norge og Sudan. De av oss som hørte hennes historie syntes kanskje ikke Hannas skjebne var så mye å prise Herren for. Hun er en begavet, moden kvinne, utdannet både som pastor og som klesdesigner, men omstendighetene gjør at hennes eneste arbeid er som ulønnet medarbeider i en flyktingeleir.

- Det siste jeg opplevde før jeg kom til seminaret i Tanzania, var at det beskjedne senteret som jeg underviser på i flyktingeleiren ble totalt ødelagt i forbindelse med etniske tumulter. Det skjedde den 26 januar. Jeg underviser kvinner i Bibelen og litt praktisk syarbeid. Alt utstyret gikk tapt. Taket på pastorboligen ble ødelagt og i to dager var det ingen mat å få. Men jeg kan ikke annet enn å prise Herren, uansett hva som skjer i mitt liv, sier Hanna.

Hanna Wawa (44) er gift og har 7 barn i alderen 24 til 8 år. Hun lever som flyktning i Kenya, i likhet med tusener av andre som har flyktet fra krigens Sudan, noen til Kenya og Etiopia, mens de langt fleste bor i store flyktingeleirer i Uganda. Hennes mann, Rev. Andrew Wawa er for tiden regionalt ansvarlig for sin kirkes arbeid blant flyktingene i Kenya og i Uganda.

- Gud stoppet meg da jeg var 20 år gammel og ba meg vende om og gå en annen vei. Det var mens vi ennå bodde på hjemstedet vårt i Øst-Ekvatoria og det var fred i Sudan. Det var etter at fredsavtalen i Addis Abeba var undertegnet først på syttitallet. Jeg vokste opp i en kirkelig sammenheng, men hadde ikke hørt evangeliet. En svigerinne tok meg med til en kirke hvor evangeliet ble forkynt. Det grep meg. Etter en tid tok jeg i mot Kristus som Frelser og Herre. Men mannen min var ikke kristen. Noe senere reiste han til Khartoum for å starte på 4-5 års studier innen filosofi og sosialantropologi. Da han kom hjem på besøk etter to år fortalte han at også han var blitt en ny skapning i Kristus. Jeg gråt av glede.

Etter fullført studium arbeidet han et par år på hjemstedet. På den tiden kalte Herren Andrew til å bli pastor og sammen bygget vi opp en ny menighet. Men i 1983 brøt borgerkrigen ut på nytt og etter et par år måtte vi flykte med barna og det lille vi hadde. Først til Juba, der regjeringshæren hadde kontrollen, men senere flyktet vi til i Kenya. Her har vi bodd siden 1988.

- Det har vært et omflakkende liv, forteller Hanna. Flere år bodde vi i Nairobi. Der tok både jeg og Andrew full teologisk utdannelse. Men siden vår kirke, African Inland Church, ikke ordinerer kvinner, er det bare Andrew som har kunnet gjøre tjeneste som pastor. Først på nitti-tallet var Andrew tilbake i Khartoum og plantet syv menigheter på to år. Alene tilbake i Nairobi med ansvar for barna og deres skolegang, tok jeg videreutdannelse som klesdesigner. Men jeg har aldri fått anledning til å arbeide som designer.

- Det verste alle disse årene har likevel vært å vite om alle overgrepene som skjer i Sudan. Både regjeringssoldatene og frigjøringshæren begår overgrep mot vårt folk. Det er ikke uvanlig at gutter ned til 12 års alderen kidnappes i landsbyene, tvangssendes for våpenopplæring og sendes i krigen. Det skjer fra begge sider. Enten blir de tatt av frigjøringshæren, SPLA, eller av den muslimsk kontrollerte regjeringshæren. Unge kvinner hentes med makt i 14-15 års alderen og tas med som elskerinner og hustruer for soldatene, for å si det pent. Det er bl.a dette som er årsaken til at så mange av oss flykter til nabolandene. Skal vi ta vare på barna våre er det bedre med flyktingeleirenes utrygghet i landflyktighet enn borgerkrigens grusomheter hjemme. I tillegg til krigen opplever vi også etnisk uro og motsetninger. Det skjer både i Sudan og i flyktingeleirene.

- Vi har nylig flyttet igjen. Andrew er mye på reise som ansvarlig for arbeidet i flyktingeleirene. Vi lever på Guds nåde og venners hjelp. Ni tusen kenyanske shilling i måneden er ikke nok, ler Hanna. Det svarer til ca 150 US dollar. Skolepengene for barna våre er langt høyere enn dette. For tiden er tre av barna i gang med studier på Universitetet, en er i videregående skole, to går i grunnskolen og den yngste er fortsatt hjemme. Helst ville jeg tjent som pastor i en av menighetene våre, sier Hanna, men når det ikke er mulig så bruker jeg tiden min som frivillig arbeider blant flyktingene. De fleste har det mye verre enn meg.

- Fortell alle kristne i Norge, og særlig alle kvinnene, at de ikke må glemme sine søstre

i Afrika og Sudan. Er vi ikke alle ett i Kristus? Når ett lem lider, lider vi ikke alle? Og så kommer det med stort ettertrykk: - Jeg skulle ønske at alle menn hadde tenkt og følt som kvinner. Da ville borgerkrigen tatt slutt. Det er utenkelig at kvinner ville slåss slik vi ser soldatene gjør i krigen! Vi ville bygget opp igjen skolene og gitt evangeliet til barna og alle som er krenket og undertrykt. Er det ikke det vi som kirker er kalt til? Vårt eneste håp i Sudan er Kristus, avslutter Hanna, mens hun på nytt lyser opp i et stort smil!

Utvidet horisont

Berit Øksnes Gjerløw,
sokneprest, Skiptvet menighet, Den norske kirke

Jeg har vært med i det pastorale prosjektet mellom kirker i Norge og Sudan siden 1996. For meg som prest i ei bygd i indre Østfold, har samarbeidet gitt utvidet horisont over arbeidet hjemme og selvsagt over forholdet til de kristnes situasjon i Sudan. Det har tilført kunnskap og nærhet i vår menighet til kristne søskens situasjon under helt ulike forhold enn vi selv lever under.

Intet kan skille oss fra Guds kjærlighet.

Rosemary Hillary holdt sitt vitnesbyrd i Skiptvets middelalderkirke;

Alle kvinnene i vår menighet har det like vanskelig. Vi vet ikke hvordan vi skal skaffe det nødvendige til våre familier de nærmeste dagene. Egentlig kunne vi sitte hjemme og hyle ut vår fortvilelse. Men jeg minner de andre om det samme igjen og igjen; Om Jesu ufattelige kjærlighet og omsorg til oss. Intet kan skille oss fra Guds kjærlighet; ikke krig, ikke sult, ikke sykdom eller død. Jesus som den gode hyrde leder oss gjennom vanskelighetene.

Vi kan aldri glemme dette vitnesbyrdet. Det var så ekte. Alt var håpløst i hennes ytre liv; men hun vitnet om ekte trosliv. Guds kjærlighet var en reell drivkraft i deres kompliserte liv.

Her er ikke kvinne eller mann...

Til Khartoum reiste vi til pastoralkonferanse mellom kirkeledere; 7 kvinner og 3 menn fra Norge. I konferansesalen satt det kun menn fra Sudan. De to kvinnene som senere skulle ha sine innlegg, hadde ikke fått seg fri til å være tilstede hver dag. Vår gruppesammensetning ble det sterkeste vi sa under hele konferansen. At vi utfylte hverandre som kvinner og menn i våre foredrag, våre vitnesbyrd og vår ledelse, gjorde at kjønnsperspektivet helt naturlig fikk fokus. Fra Norge problematiserte vi den ensartede gruppen krikeledere fra Sudanske kirker. Gruppen av sudanesere vokste dag for dag og kvinnene kom til. Det viste seg at mange av våre fordommer var riktige; mennene vil være synlige når det gjelder. Mennene skyver hverandre fram og har ingen tradisjon på at de sammen skal gjøre plass for kvinnene – også i synlige posisjoner.

Bærer av håp

I kirkens arbeid er det der som her ingen tvil om at kvinnene gjør et betydelig fredsarbeid. De er svært praktisk rettet i sitt arbeid, de søker sammen for å finne løsninger i de mest håpløse situasjoner. Og de uttrykker en tro der håpet og mulighetene har plass. De driver praktisk rettet kvinnearbeid som lærer dem å strikke, sy, lage mat ved hjelp av solenergi osv. De kristne kvinnene samarbeider med muslimske kvinner for å skape fred. De er mødre med hver sin tro. Men de har det til felles at deres gutter blir sendt ut i en krig der ingen vinner noe og der de fleste mister livet.

Økumenisk nattverd.

Et av temaene på denne konferansen var nettopp ordet fra Galaterbrevet; *No difference between men and women*. Vi er alle ett i Kristus. I Sudan startet det økumeniske samarbeidet mellom Skiptvet menighet og Sarpsborg metodistkirke. Pastor Knut Refsdal og jeg planla dette temaet sammen. Vi fokuserte på kvinner og menns forskjellighet og viktigheten av å utfylle hverandre i menigheten. Det endte opp med felles nattverd – kun til oss to der.

I Norge har vi deltatt i hverandres gudstjenester. Sammen har vi delt ut nattverd og jeg har også deltatt på medlemsopptakelse med forbønn i Sarpsborg metodistkirke. Dette har neppe skjedd før; at en luthersk prest er med å be for nye medlemmer i en metodistkirke.

Så har altså det pastorale samarbeidet med kirkeledere fra Sudan åpnet for nye perspektiver fra søsken som lever under helt andre forhold. Samtidig har det ført til økumenisk samarbeid mellom kirker og menigheter her i Norge. Det er jo slik – også her hos oss – at vi må møtes for å forstå hverandre og for å strekke hender mot nye og velsignede erfaringer i fellesskapets glede.

Fellesskap – som medarbeidere i Guds rike

Bente Elton Jacobsen,
undervisningsrådgiver, Nidaros bispedømme,
Den norske kirke

I oktober 1997 deltok jeg, som en del av den norske delegasjonen, på pastoralkonferanse i Khartoum. Dette var mitt første besøk i Afrika, men ikke mitt første møte med afrikansk kirkeliv. Konferansen var en fortsettelse av den prosess som startet i februar 1996 da 14 afrikanske kirkeledere var på norgesbesøk. Inn i vår kalde norske vinter, brakte kristne brødre fra Sudan, med seg varme, spontanitet og levende Kristusvitnesbyrd.

Nå var det min tur til å være gjest i et fremmed land. Gjest, men allikevel ikke fremmed og uvedkommende, fordi vi alle er likeverdige borgere av det samme rike, Guds rike. Tema for konferansen var hentet fra I.Kor.3,9: Vi er alle Guds medarbeidere. Dette fikk vi oppleve gjennom foredrag, gruppesamtaler, måltider, gudstjenestefellesskap med vitnesbyrd og lovsang. Selv om våre uttrykksformer er forskjellige, står vi i samme tjeneste.

Et likeverdig fellesskap – tross ulikheter

Kontakten mellom Norge og Sudan er kommet i stand for å styrke den kristne kirke i Sudan og indirekte bidra til en fredsprosess mellom det regjeringskontrollerte nord og det opprørsstyrte sør. Den 40 år lange borgerkrigen har ført til en utarming av landet. Fattigdommen er stor. Flyktninger fra det frodige sør bor i flyktningeleire i ørkenen i nord. Fedre, sønner og ektemenn dør eller lemlestes i krigen. Kvinner og barn trenger hjelp til å bygge opp et nytt livsgrunnlag. Ulike bistandsorganisasjoner har satt i gang hjelpeprosjekter. Behovene er ubegrenset og vi som kommer fra det rike vesten, blir naturlig nok betraktet som potensielle givere i alle situasjoner. Det å hele tiden stå i et giver – mottakerforhold, gjør noe med selvbildet til begge parter, både den som tar i mot, men også den som hele tiden blir betraktet som den sterke part. Selv om konferansen la vekt på at vårt kristne fellesskap er et likeverdig fellesskap, var det vanskelig å frigjøre seg helt fra disse rollene. Tross ulike forutsetninger og rammevilkår, ulik kirkelig tilknytning, kjønn og rase, fikk vi allikevel oppleve fellesskap og enhet som søsken i Kristus. Den verdensvide kristne menighet er grensesprengende idet den bryter landegrenser, tradisjonelle menighetsgrenser, konfesjonelle grenser, aldersgrenser, interessegrenser osv.

Et gjensidig, forpliktende fellesskap

Jeg har fått oppleve et fellesskap bygd på gjensidighet. Et fellesskap hvor vi kan dele glæder og sorger, erfaringer og utfordringer, hvor vi bryr oss om hverandre og viser dette gjennom forbønn og konkret støtte. Det å ha fått del i andre menneskers livsskjebne, har gjort noe med meg. Det forplikter til utholdenhet i bønn og givertjeneste. Samtidig er det godt å vite at søstre og brødre på helt andre breddegrader enn våre, har meg og min menighet med i sine bønner.

Det er dette fellesskapet som har betydd mest for meg, og som jeg ønsker å videreutvikle. Dette er vår gjensidige forpliktelse: *”staying together until there is peace in the Sudan and beyond.”*

Amabile (Hun som er verd å elske)

*Jan Otto Kvalheim,
feltprost, Den norske kirke*

En svart hånd på en hvit skulder. To kvinner fra to ulike verdener var trygge på hverandre. De hørte sammen selv om nær sagt alt som kunne tenkes gjorde dem forskjellige. Grunnlaget var lagt for en felles vekst. Denne veksten angikk dem begge. De skulle begge vokse – og på et vis skulle de begge også avta. Noe av det de så langt hadde regnet for en naturlig og selvfølgelig del av seg selv skulle ikke lenger følge dem. For den ene var den bortgjemte afrikanske landsbyen verden.

En varm verden på så mange vis. Ingen behøvde å fortelle henne om den ubarmhjertig stikkende middagsheten. Altfor mange ganger hadde hun slept seg hjemover med både vann og ved på hodet. Av dyster erfaring visste hun også om det som fulgte etter feberhete: Død og sorg. Men også varmt fellesskap. Ja, nettopp varme og fellesskap. De sørget sammen – og de gledet seg sammen.

Trommer og dans. Den hvite kvinnen visste at det var en ære da hun ble ønsket velkommen til sørgedans.

Jo visst så hun sin svarte søsters spedalske mann. Hun så verkende sår, og barn med skitne, fillete klær. Men hun visste også at det lille de hadde, om det var den siste biten, ville de dele med henne. Hun stod og tenkte: "Utvikling – hva er nå egentlig det?"

Det hele var så mye enklere sett fra Norge. Aviser og blad hadde gjennom år meislet inn i hennes bevissthet: Afrika er noe svart som trenger hjelp. Vi har det de trenger. Våre penger, vår kunnskap og våre erfaringer kan redde Afrika. Vi kan hjelpe dem som lider nød – og vi bør hjelpe.

Nå stod hun der og visste at dette var sant – og samtidig var det slett ikke sant. At afrikanerne var svarte i huden lot seg vel ikke nekte her lengst sør i Sudan, nesten blå-svart om så måtte sies. Men samtidig så hun nyanser som nødhjelpsrapporter i svart-hvitt ikke hadde maktet å formidle. Hun så ikke det lidende Afrika uten at hun samtidig så det vakre, betagende Afrika. Naturligvis manglet det ikke på oppgaver hun kunne gjøre noe med. Men først måtte hun hjelpes til et nytt Afrika-bilde. Hun kunne ikke gjøre noe med afrikansk fattigdom og lidelse før hun hadde fått øye på de afrikanske rikdommer. Hjelpen kunne hun først i det øyeblikk hun var villig til å ta imot det hennes afrikanske søster ville gi henne av sine verdier.

Ingen utvikling skjer uten at utviklingsarbeiderne lar seg utvikle. Dette handler slett ikke om å gjøre seg rikere på afrikanernes bekostning. Det dreier seg om respekt og kjærlighet. Om å gi og om å ta imot.

Det er alltid smertefullt å vokse. Utvikling gjør vondt. Posisjoner skal forlates, nye skal bli til. Derfor er utviklingsarbeid nødvendigvis tidkrevende. Beklageligvis har ellers lovende prosjekter blitt ødelagt fordi kravene om snarlige og synlige resultater fra "giversiden" ble et overordnet mål.

Hun står og ser på sin svarte søster og vet at det er langt fram for dem begge. Selv kommer hun fra en verden der alle kan lese og skrive. Tørke betyr ikke sult og død. Leger og sykehus er der for alle. Aldri har det vært kolonitid. De politiske rutiner er gode. Det er et land uten livstruende fattigdom for noen – og likevel – hva har hun å bidra med foruten penger og kunnskaper? Hennes egen kultur synes å gå undergangen i møte et sted der framme. En ond lovmessighet presser seg fram – og rettferdigheten, sannheten og omsorgen må vike plass. Her er så visst ikke plass for hvitt hovmot.

Nå står hun i en større sammenheng kalt av Kirkens Nødhjelp (KN) til tjeneste. Det betyr at hun i utgangspunktet vet at landsbykvinnen i Sør-Sudan har det samme verd som henne selv. Respekt blir altså en klar forutsetning for hennes tjeneste. Omsorgen som skal ledsage hennes penger og kunnskaper må følges av en grunnleggende respekt. Å skape avhengighet er ingen sak. Det vet enhver som har overtaket på grunn av penger og kunnskaper. Hvor mange utviklingsarbeider kom aldri lenger enn til å skape avhengighet? Hennes målsetting er motsatt. Hun skal gjøre seg selv overflødig. Det er siktemålet med alt hun gjør. Selv er hun altså en av mange helsearbeidere i Kirkens Nødhjelps store utviklingsprogram i det borgerkrigsrammede Sør-Sudan. En omfattende innsats har vært gjort på en lang rekke områder. Brønner har vært boret, atskillige kilometer vei er laget. Skoler, helsestasjoner og trykkeri er bygget. Ny jord er lagt under ploget og nye kornsorter prøvd ut.

En samvirkebevegelse er søkt bygd opp, og støttetiltak for skoler og undervisning er gjennomført. I tillegg kommer et større hjelpeprogram for flyktninger fra Uganda.

Atskillige millioner kroner har KN med betydelig støtte fra NORAD brukt i det fattigste området i Afrikas største land. Men overføring av penger betyr ikke uten videre utvikling. Utvikling kan ikke kjøpes. Naturligvis forutsetter en god utvikling for Sør-Sudan overføring av betydelige økonomiske midler. Intet kan gjøres med intet. Men hva er penger i denne sammenheng verd uten innsikt i afrikansk levemåte – og uten respekt og omsorg? Ingenting, absolutt ingenting.

Kunne den hvite like gjerne holdt seg hjemme? Sendt sine penger og så ferdig med det? Latt afrikaneren uten mer forstyrrelser finne sin egen vei mot sin egen afrikanske framtid? Spørsmålet skal ikke altfor fort avfeies. Og likevel – sørgedansen er ikke bare kulturell idyll. Dansen er noe mer enn det vemodsvakre som sees og høres. Disse gylne afrikanske ettermiddagsminuttene som umerkelig blir tropenatt, er også fulle av angst. Den onde guden hadde igjen krevd sitt bytte. Årsaken fantes. Diskusjonen kvelden før dansen hadde avklart det. At dødsårsaken kunne ha vært meslinger, uttørring som følge av diaré eller slangebitt for den saks skyld var aldri mer enn en bi-ting.

Døden hadde sosiale, kulturelle eller religiøse årsaker. En av de eldste mennene ledet denne viktige diskusjonen. Døden hadde en årsak, og den ble funnet. Det kunne være noe den avdøde selv hadde sagt eller gjort – eller årsaken fantes i den nærmeste familien. Om det da ikke var en forbannelse kastet på den døde av en personlig uvenn. Ikke rart at både sorgen og angsten var knyttet til døden og sørgedansen.

Trommene lød enda mer taktfast ut i tropenatten. Med gryende glede merket hun den svarte hånden på skulderen. Hun selv kjente botemidler mot både meslingenes og angstens herjinger. Helsebringende medisiner og et frigjørende kors. Men hun visste også noe om egen frykt. Den var forresten ikke bare hennes. Hun delte den med millioner andre mennesker i "siviliserte" land. Det var tidvis ikke lett å bruke ord som håp og framtid med ekkoet av kloke menns ord om terrorbalanse i ørene.

Igjen tenkte hun: Hva er utvikling? Spørsmålet reiste en rad nye spørsmål. De fleste forble ubesvarte, men ett var klart for henne: En "hvit" utvikling fører bare til degenerering og ny underutvikling.

Kunne hun så bidra til en "svart" utvikling? En afrikansk utvikling? Ja – men bare sammen med sin svarte søster. Derfor var den svarte hånden på den hvite skulderen et første viktig håndslag – et skritt i riktig retning.

De hadde begge erfaringer fra destruktive krefter. Onde makter. Om de kunne hjelpe hverandre, kunne de kanskje selv igjen hjelpe andre – svarte og hvite – søstre.

De smilte der de lot seg fange inn av tropenatten og trommene – og sørgedansen. Noe godt var i emning.

En natt atskillige år senere våknet den hvite kvinnen. Om morgenen sa hun: I natt døde Amabile...

Banat Local Church og Lilleborg menighet er vennskapsmenigheter

*Øyvind Stabrun,
kapellan, Lilleborg menighet, Den norske kirke*

Bakgrunn

Lilleborg menighet og Banat Local Church ble enig om å innlede et vennsksarbeid, et vennskap på tvers av landegrensener, kultur forskjeller og konfesjoner. Den første kontakten var i mai 1997 da David Demey, som er prest i Banat Local Church var på en to dagers gjennomreise i Norge.

I løpet av det året som er gått har det blitt utvekslet brev og arbeidet med å formulere en vennsksavtale (se vedlegg) har tatt tid. Vi har opprettet en gruppe innenfor begge menighetene som skal pleie vennskapet, holde kontakten og videre formidle kunnskap, brev, ideer osv. til resten av menigheten. David Demey besøkte Lilleborg menighet i juni i år, hvor han bla. prekte på søndagens gudstjeneste, menigheten fikk med dette besøke et første møte med vennene fra Sudan. (Utgangspunktet for Demeys besøk i Norge var primært som deltager på en norsk - sudanesisk pastoral konferanse som ble holdt på Rønningen Folkehøyskole.)

Vennsksarbeidet

Siden de to menighetene skrev under en vennsksavtale i 1998 har mye skjedd med hensyn til å utvikle vårt vennskap. Vi har hatt gjensidig besøk, noe som har vært avgjørende for den nære kontakten menighetene har med hverandre. Gjennom de snart 4 årene med vennskap har vi lært mye av hverandre. Kulturforskjellene oss i mellom er enorme og de teologiske forskjellene er også store. Dette har ikke vært noe problem. Teologiske eller kirkelig spørsmål har vært diskutert og vi har hatt en gjensidig respekt for forskjellige synspunkter, selv om konklusjonene ofte er helt forskjellige. Dette har lært oss mye om hvor viktig det er å tolke det kristne budskapet inn i den konteksten som man bor i. Det virker umulig å ikke ta hensyn til de kulturelle aspektene når man skal drive en menighet. Banat Local Church er en fattig menighet hvor medlemmene hovedsakelig er internflyktninger fra Maban, som ligger nord øst i landet, langs The Blue Nile. Mange er analfabeter og kvinnene kan stort sett bare mabaan, et lite stammespråk. Selv om de har bodd 10-12 år som internflyktninger i Khartoum, så er det få av dem som kan arabisk. Etter at vennskapet mellom Lilleborg og Banat ble etablert, har flere i menigheten begynt å lære litt engelsk.

På grunn av borgerkrigen er de som har flyktet til Khartoum i stor grad isolert fra sine slektninger i Mabaan. Som et eksempel kan nevnes en mann vi var på husbesøk hos hadde akkurat fått vite at hans kone var død. Hun skulle reise hjem til Maban for å føde deres første barn. Både mor og barn døde. Mannen fikk beskjed 2 uker etter dødsfallet og vet enda ikke hva som skjedde. Kommunikasjon er svært vanskelig.

Leverforholdene blant folk i Banat Local Church er dårlige, få har arbeid og husholdningene er store. I en familie bor det gjerne 20 mennesker. Eldsterådet ga allikevel uttrykk for at hovedhensikten med vennskskontakten med Lilleborg var ikke økonomisk støtte, men det å utveksle informasjon, impulser og utvikle et vennskap bygd på tillit og gjensidighet.

Når det er sagt er det klart at de har behov for økonomisk støtte og tar med glede i mot økonomisk støtte fra Lilleborg. På den ene siden er behovet for økonomisk støtte stor i Khartoum, og på den andre siden er Lilleborg menighet redd for å binde seg til økonomiske forpliktelser som de ikke kan innfri. I tillegg er Lilleborg menighet redd for å skape splittelser i menigheten på grunn av den eventuelle økonomiske bistanden den ville kunne bidra med. Banat Local Church forsøker så godt de kan å skjønne den norske "platonske vennskapet", og aksepterer at penger er et ømtålig tema. De legger allikevel ikke skjul på at det er naturlig å hjelpe en venn når du ser at han ligger nede. Den eneste løsningen på dette har vært å ha en gjensidig og åpen dialog, hvor vi har forsøkt å forstå hverandres kultur og livssituasjon. Begge menigheter har hatt og har mye å lære av dialogen.

Dette har vært et vanskelig tema for Lilleborg menighet fordi vi utfra norske forhold er en menighet med dårlig økonomi, samtidig som vi ser det enorme behovet for all mulig slags støtte. En annen utfordring har vært forståelsen av hva vennskap er for noe. I en sudanesisk kontekst er det vanlig at gode venner og slektninger deler alt. Det vil si hvis du har mye er det en selvfølge at din venn skal ha en del av det du har.

Det har tatt 3 år for begge menigheter å skjønne våre forskjeller på dette området, men vi er kommet styrket ut av det. Banat Local Church har gitt uttrykk for at de nå skjønner at vi virkelig mener alvor med vennskapet,

selv om det er på forskjellige premisser en hva de i utgangspunktet har lagt i vennskap. Det at vi holder det vi lover og sier nei hvis det er noe vi ikke har mulighet for å bidra med så vet de nå at vi følger opp det vi har avtalt, noe som de har sagt var ukjent for dem.

Lilleborg menighet har to ofringer i året som går til Banat Local Church. I tillegg har vi innsamlinger initiert i menigheten hvis det er spesielle anledninger som ved besøk eller til jul. På den andre siden har Banat Local Church utfordret Lilleborg menighet på å starte søndagsskole. Til tider har de lagt et vennskaplig press på oss for å få i gang dette arbeidet. Nå har vi i Lilleborg søndagsskole hver søndag uten de søndagene hvor vi har familiemesse. Lilleborg menighet har utfordret Banat Local Church på å trekke kvinnene mer inn i sentrale organer i menigheten. Nå er det en kvinne med i eldsterådet, noe som var utenkelig for bare 4 år siden.

Vennskapet mellom Banat Local Church og Lilleborg menighet er et levende og engasjert vennskap mellom enkelt mennesker og mellom to menigheter. Og selv om kultur forskjellene mellom Lilleborg menighet og Banat Local Church er store, er det også likhetspunkter. En av likhetene er f.eks. at mabaan-folket spiser ribbe til jul. Svinekjøtt regnes som det flotteste og beste man kan spise og brukes til store høytider som jul. Det er selvfølgelig forbudt å spise svinekjøtt i et muslimsk land, men tradisjonene er der. Gudstjenesten og det diakonale arbeidet står sentralt i menighetens arbeid slik den også gjør det i Lilleborg. Musikken er meget sentral noe den også er i Lilleborg.

De siste to årene har Lilleborg og Banat hatt et felles prosjekt. Hvert år arrangerer Lilleborg menighet julemesse og basar til inntekt for menighetens arbeid. Vi har bestilt og kjøpt håndarbeid fra kvinnegruppa i Banat som vi selger på vår julemesse. På denne måten tjener begge menigheter på det, samtidig som vi får spredt informasjon om vennsapsarbeidet.

Viljen til å engasjere seg i vennskapet er stort i begge menigheter og evnen til innlevelse og nysgjerrigheten på hverandres kulturer er stor i begge menigheter.

Utblick mot Sudan

*Øystein Wang,
kapellan, Søndre land, Den norske kirke*

På en underlig måte fikk Søndre Land prestegjeld plutselig blikket rettet mot Sudan og mot et land og en kirke de tidligere ikke visste noe om.

Det startet høsten 1996. Kapellanen ble invitert til å delta på en pastoralkonferanse på Granavolden i regi av Norges Kristne Råd, med prester og kirkeledere fra Sudan og Norge. Der fikk han kjennskap til prestenes hverdag og den vanskelige situasjonen kirken lenge har opplevd i det borgerkrigsherjede Sudan. Han ble også konkret utfordret til å hjelpe kristne brødre og søstre.

På samme tid hadde andre ildsjeler i menigheten gitt en større pengegave til Kirkens Nødhjelp. De ønsket et konkret prosjekt som pengene kunne brukes til. Kirkens Nødhjelp foreslo en vennskapsmenighet i Kadugli Town i Nuba Mountains. Et merkelig sammentreff var det at biskop Peter fra dette bispedømmet nettopp hadde vært på Granavolden og – helt uavhengig - utfordret kapellanen.

En vennsksforbindelse begynte å utvikle seg. Vi begynte å utveksle brev og fikk innblikk i den vanskelige situasjonen kirken var i, med voldshandlinger mot prester og kirker som ble tent på. Fryal skole arrangerte Sudanmarsj og kr. 25. 000,- ble samlet inn i løpet av året. Et besøk til Sudan ble planlagt i februar 97, men den ble avlyst pga. økende voldshandlinger i Sudan. Vi fikk ikke visum.

Vi arrangerte Sudan-kvelder i Fluberg kirke, med lokale kor og utøvere. Vi orienterte om situasjonen i Sudan og samlet inn penger. Nye besøk fra forskjellige steder i Sudan hadde vi året etter, noe som inspirerte menigheten.

Et planlagt vennsksbesøk fra Kadugli bispedømme i august –99 ble utsatt. Men i oktober dukket Yousif Elwardi Manna opp på Gardermoen . Han var ungdomsarbeider i Nuba Mountains og han deltok på forskjellige arrangementer i menigheten og gav oss en god orientering om kirkens arbeid. Vi ble grepet av hans glade Kristus-tro og hans vitnesbyrd. Han fikk med seg ny gitar, fotballer, sportsutstyr og undervisningsmaterieill hjem.

Etter mange besøk fra Sudan ønsker vi å besøke vennsksmenigheten vår kommende høst. Vi har planlagt en reise og håper å få treffe våre venner i hjemlandet. Det er blitt nødvendig for oss å besøke landet for å komme videre i arbeidet vårt. Nylig støttet vi økonomisk, gjennom Kirkens Nødhjelp, et skoleprosjekt i Khartoum, og vi håper også å få besøke denne skolen på den planlagte turen.

Vårt vennsksarbeid har møtt på mange vanskeligheter. Problemene som har dukket opp, skyldes først og fremst krigen i Sudan. Det gjør kommunikasjonen spesielt vanskelig. Periodevis har vi vært motløse. Vi har følt at vi ikke har kommet noen vei.

Likevel ønsker vi å fortsette og støtte våre kristne brødre og søstre i dette landet. Vi vet det betyr mye for dem at vi kjenner deres situasjon, at vi støtter dem og ber for dem. Helt sikkert er det også at vi har lært mye av våre sudanske venner. De har inspirert oss og formidlet det kristne budskapet på en ekte og ny måte. Det som sitter igjen er sangene de har hatt med seg. Enkle melodier og tekster som uttrykker tro og håp for framtiden, midt i de umenneskelig og vanskelige forholdene de daglig opplever.

Troen på Jesus er det sentrale i sangene. Det er dette håpet som holder dem fast og gir dem glede.

Mitt møte med Sudan og menneskene der

*Jorunn Wendel,
pastor, Metodistkirken, Fredrikstad*

Det var midt i oktober, og gradestokken viste godt over 40 grader. Trafikken var kaotisk, det var søndag middag, men i muslimske land er fredag helligdag, og derfor var det ordinær arbeidsdag. Ikke desto mindre var jeg på vei til gudstjeneste, ut av sentrum, i en bil som neppe hadde passert biltilsynet her i landet.

Byen er Khartoum, hovedstaden i Sudan, og om det er tørt og fargeløst i byen, så forsterkes dette inntrykket ytterligere på den timeslange bilturen. Ikke var det en blomst å se, og tørre kvister var det eneste byggematerialet folk hadde. Vi har forlatt byens trafikk og markedene, nå er det ørken, og vi er kommet til en flyktningleir som teller vel 100 000 mennesker, internflyktninger fra resten av det borgerkrigsherjede landet. Jo lenger vi kommer inn i flyktningleiren, jo mer forsvinner veiene, og erstattes etter hvert av hjulspor. Men sjåføren vet veien, han skal til gudstjeneste, og gleder seg til å presentere sine gjester fra Norge for menigheten.

For meg ble gudstjenesten der, i den enkle bambuskirken med vel 150 mennesker tilstede, og med massevis av sjarmerende barn som tittet gjennom alle hullene i kirkeveggen mitt første egentlige møte med misjon, og hva det handler om. Selvfølgelig hadde jeg både hørt og sett mye om det før, fra tidligste barndom visste jeg hva dette var. Men nå var jeg på misjonsmarken! Den smittende sangen og musikken, den Kristussentrerte forkynnelse, og gleden over det kristne fellesskap, og at vi alle hører til den samme kirke til tross for to verdener, - dette åpnet øynene ettertrykkelig for hva pinseunderet egentlig er: Evangeliet om Jesus Kristus fikk da begynne sin seiersgang like til verdens ender.

Men møtet med Sudan er et meget sammensatt møte med et land i Afrika. Siden 1996 har jeg vært med i pastoralgruppen Sudan - Norge, og solidariteten uttrykkes i dette: "We will stay together until it is peace in Sudan and beyond."

Hvert år treffes vi - vekselvis i Norge og Afrika. Men folk fra Nord - og Sør Sudan kan ikke møtes i eget land p.g.a. borgerkrigen, og derfor blir møteplassen et naboland. - I august møtes vi i Uganda. -

Midt i den uendelige krigen, midt i smerten og i de etniske og religiøse motsetninger får vi møte hverandre og oppleve at vi har noe å gi hverandre og lære av hverandre.

Etter 1996 er Sudan blitt noe ganske annet enn Afrikas største land. Det er for meg blitt ansiktet på krigens meningsløshet -, og at kristentroen gir styrke til å holde ut, og til å bære med seg et håp om fred og forsoning.

Bønner

Far, vår Herre i himmelen,
gjest oss for vi er urolige i våre hjerter.
Vi er uten tro, å Herre, prøv å gjeste oss alle.
Vi er alle urolige, undertrykkelsen i denne verden rammer oss alle.
Synden i verden har isolert oss fra din vei
Vi er latt alene, vi er forlatt, vi er forlatt.
vi er forlatt.

Å Herre Kristus, som barn levde du
med dine foreldre ved Nilens bredd,
ha medlidenhet med alle flyktningene i Sudan, Nilens land,
hjelp og støtt alle dem som arbeider
for å lindre flyktningenes nød,
for ditt navns skyld. Amen.

(fra Prayer Book of the Church of the Province of the Sudan)

Å Gud, vår Skaper og Forløser,
hold folket i Sudan oppe,
gi mat til dem som sulter,
styrke til dem som lider
og fred og sikkerhet for alle.

(bønn av en sudanesisk kvinne)

Gud, velsign Sudan,
led hennes ledere, beskytt hennes folk
og gi henne fred med rettferdighet og frihet.
Hjelp kirken til igjen å være et middel for forsoning og velsign alle som skaper fred.

(fra Sudan Council of Churches)

La oss bære vår bagasje til den høyeste topp,
til Imatong slik at vårt folk kan se.
La dem se at vi bryr oss.
La dem høre at vi roper høyt og klart:
"Frihet til mitt folk."

La oss alle gå til himmelen og møte Gud.
La oss fortelle ham at vi lever i smerte.
La oss spørre ham: "Hvorfor oss?"
Hvis du er redd,
la Gud høre deg rope høyt og klart:
"Frihet for mitt folk."

La oss gå hjem og begrave de vi elsker.
La oss telle dem vi har mistet.
La oss rope ut slik at folk vil skjønne,
at vi lever i smerte.
La oss bare gå hjem. La oss rope høyt og klart:
"Frihet for mitt folk."

(Robert Lino)

Det nye Sudan kaller her er vi, moderland
vi er her for å holde deg oppe

Det nye Sudan kaller her er vi, moderland
vi er her for å frigjøre deg

Det nye Sudan kaller her er vi, moderland
vi er her for å vinne kampen

Det nye Sudan kaller her er vi, moderland
vi er her for å forsvare deg

Det nye Sudan kaller her er vi, moderland
vi er her for å utvikle deg

Menn og kvinner i det nye Sudan
stå sammen, beveg dere sammen
arbeid sammen, bygg Sudan på ny

Den unge generasjonen i det nye Sudan
stå sammen, beveg dere sammen
arbeid sammen, bygg Sudan på ny

Generasjon etter generasjon
stå sammen, beveg dere sammen
arbeid sammen, bygg Sudan på ny

Regioner i det nye Sudan
stå sammen, beveg dere sammen
arbeid sammen, bygg Sudan på ny

Ledere i det nye Sudan
stå sammen, beveg dere sammen
arbeid sammen, bygg Sudan på ny

(Ndole Ndoromo)